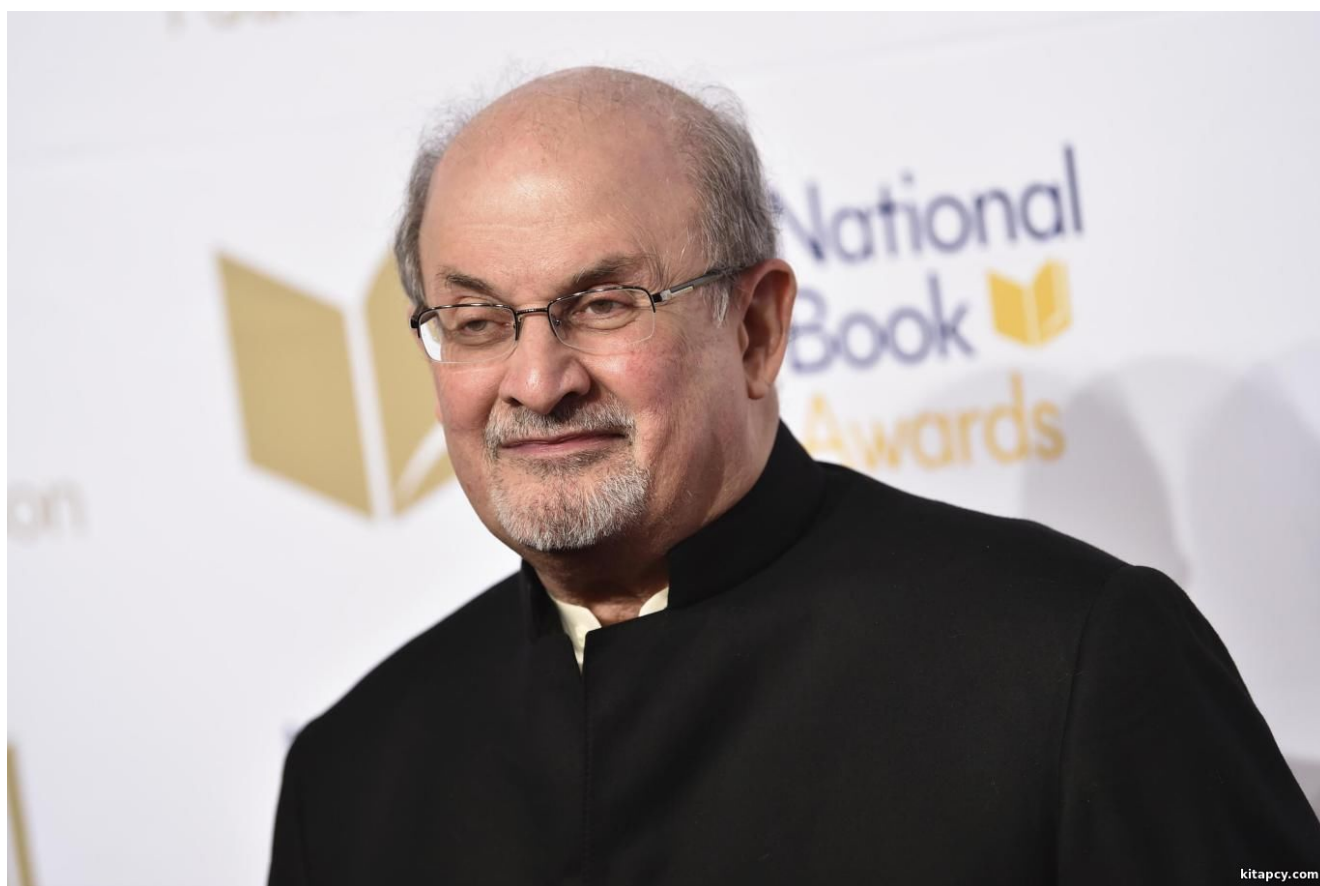

Unutmaň, Salman Rüşdä hüjüm edenler musulmanlary-da gurban etdi

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 25 января, 2025

Unutmaň, Salman Rüşdä hüjüm edenler musulmanlary-da gurban etdi UNUTMAÑ, SALMAN RÜŞDÄ HÜJÜM EDENLER MUSULMANLARY-DA GURBAN ETDI

Britaniýaly musulmanlaryň 63%-i yslam ekstremizmi howpy babatda endişeli.

Ser Salman Rüşdä edilen berbat hüjüm britaniýaly musulmanlaryňam jemgyýetçilige açyk ugrunda söz azatlygyny çäklendirmek isleýän ekstremistleriň şantažlaryna uçrandygyny wagtynda ýatladyr.

Käbir musulmanlar tarapyndan kitabynda dine dil uzatmakda aýyplanýan Rüşdiniň pyçaklanmagy urup-ýençmelere gol ýapýan

yslam ekstremizmi howpuny täzeden orta atdy. Bular ýaly fundamentalistler günbatarly liberal-demokratik azatlyklara berilen goldaw sebäpli «yslama çapraz» hasap edilen hamana «ýoldan çykan» musulmanlary we mürtet saýylan öňki musulmanlary aktiw ýagdaýda nyşanasyna aldy.

Hüjümi amala aşyran Hadi Matar asly liwanly we ABŞ-nyň Kaliforniýa ştatynda doglan 24 ýaşly ýaş ýigit. Onuň sosial mediýadaky hasaplary fundamental dinçilige meýillidigini we Eýranyň «Rewolýusion gwardiýaçylar» goşunyny goldaýandygyny görkezýär.

Hüjümiň ähtimal ideologik tutaryklaryna üns çekilen ýagdaýynda yslamofobiýa bilen aýyplanmakdan gorkup, Rüşdini pyçaklamak meselesine bulaşmagy isläp biljek hoşniýetli öňdebaryjy liberallar bar.

Emma bular ýaly syýasy gönümellik ýurdumyzy düýbünde «yslamofobiýa» diýlip düşündirilen syýasy yslamçylar bilen belli bir derejede ýaranlyga ýakynlaşdyrды (Ýakyn wagtda geçirilen bir barlagyň netijesi her dört sany britaniýaly musulmandan üçüsiniň musulman bolup ýaşamak üçin Britaniýanyň iň gowy ýerdigine ynanýandygyny ýüze çykardy).

Hasam möhüm barlaga gatnaşan britaniýaly musulmanlaryň 63%-niň yslamy ekstremizm howpundan endişelenýändigini aýtmak ýerlikli bolar, esasy ilatyň görkezijisi 67%-den gaty bir daşda däl.

Ýalňyşlyk britaniýaly musulmanlara bir sesli, monolit (bir bitewi) blok hökmünde garalmagyna sebäp bolýar.

Ekstremizme garşy göreş boýunça hünärmen Wasik Wasik ýaly ser Salman Rüşdä duýgudaşlyk bildiren britaniýaly musulmanlar beýleki musulmanlar tarapyndan «mynapyk» («ýasama musulman») we «gujak iti» diýen ýaly bahalary aldy.

Yslamçylyga garşy çykýan britaniýaly musulmanlar tradision ierarhik gurluşlara nägilelik bildirmek üçin azatlyklarymyza we medeni hak-hukuklarymyza bil baglaýarlar, Salman Rüşdiniň kitaplaryny gadagan etmäge çagyryşlar bilen bir hatarda senzuranyň gerimiň giňemegi olary güýçden gaçyrar. Aşa senzuraçy çäreleri kabul etmek diňe söz azatlygymyzy paltalap, berk çäklendirmeleri goldaýanlaryň güýjüni artdyrjakdyr.

Britan musulmanlary üçin partiýalar arasyndaky parlamentara

toparyň musulmanlara gönükdirilen hakyky gyýa garaýyşlary dini doktrinalara ýönelen örän makul tankytlar bilen wagtal-wagtal bir hasaplanýan yslamofobiýa kesgitlemesine men şu sebäpden garşy çykdim. Zenan nesil öndüriljek synalarynyň şikeslenmegine garşy çykyp, aýal-gyzlaryň hak-hukuklary ugrunda göreş alyp barýan öňdebaryjy şahslardan Nimco Ali bu kesgitlemäniň musulmanlaryň sekulýar we feminist aýal-gyzlary dini ýazgylaryň erkek gegemon düşündirişlerini sorag astyna alýan aýal-gyzlaryň raýat azatlyklaryny we hak-hukuklaryny goldamaga synanyşandyklary üçin yslamofobik tagmalamalara garşy goragsyz goýjakdygyny öňe sürdi.

Britaniýaly musulmanlara gönüden-göni täsirini ýetirýän musulman duşmançylygyna ýugrulan ýigrenjiň we gyýa garaýyşlaryň üstünde durulmagy hökmanydyr. Muňa musulmanlara ýigrenç besleýän ýigrenç we ýanama hereketleri bilen bir hatarda radikal sagçylygyň Birleşen Korollykda iň çalt ösýän terror howpudygyny göz önüne tutulanda çynlakaý çemeleşmeli mesele. Birleşen Korollyk işçi bazaryndaky we hususy ýaşaýyş jaýlaryny kireýne berýän sektordaky musulman duşmançylygyny edýän gyýa garaýyşlaryň hötdesinden gelmek üçin has köp çäreleri durmuşa geçirmeli bolar.

Emma Salman Rüşdiniň garşysyna amala aşyrylan ganly akt dini we syýasy eldegrilmesizlikleriň liberal demokratiýanyň esasy dinamikalaryndan öňde durmagyny isleýänlere boýun egmeli däldigini bize ýatladýar.

Britaniýa dine dil ýetirmek hakdaky kanunlardan bireýýäm arany açdy we bu şeýleligine-de galmalydyr, olary gaýtadan dikeltmek isleýän toparlara garşy berk göreşmelidir. Britaniýaly musulman jemgyýetleriniň arasyndaky kadalary we amallary tankyt eden dindeslerini saýrylaşdyryp dymdyrmak üçin söz azatlygyny çäklendirmek isleýänlere garşy köpçülikleýin ýagdaýda seresaply bolmalydyrys.

Rakib EHSAN,

Britaniýaly etniki we dini diasporalaryň jemgyýetçilik integrasiýalary boýunça hünärmen.

03.09.2022 ý. Publisistika